

อิทธิพลของฝรั่งเศสทางด้านอาหารในฮานอย : กรณีขนมปังบาเก็ทและกาแฟ

เมื่อวันที่ 5-8 สิงหาคม พ.ศ. 2560 Japan Foundation ร่วมกับ Kyoto University of Foreign Studies ได้กิจกรรม ณ เมืองฮานอย ประเทศเวียดนาม ในฐานะนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมเมืองฮานอย และทำวิจัยภาคสนามภายใต้หัวข้อ มรดกทางอาหาร ในฐานะนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เราเลือกที่จะศึกษาเกี่ยวกับ บาเก็ทและกาแฟในเมืองฮานอยที่ได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส

เวียดนามหรือ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นหนึ่งในสี่ประเทศที่ได้ดำเนินการลัทธิคอมมิวนิสต์ในทุกรัฐบาลการเมืองและสังคม เวียดนามเป็นประเทศในเอเชียที่มีประชากรมากเป็นอันดับที่ 9 โดยมีประชากรประมาณ 92.7 ล้านคน (Wikipedia "Vietnam") เมืองหลวงของประเทศคือ เมืองฮานอยซึ่งเป็นเมืองที่ใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศโดยประชากร ประชากรของปีพ. ศ. 2558 อยู่ที่ประมาณ 7.7 ล้านคน จาก 2445 ถึง 2498 ฮานอยเป็นเมืองหลวงของฝรั่งเศสอินโดจีน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 ถึง พ.ศ. 2519 เป็นเมืองหลวงของเวียดนามเหนือและกลายเป็นเมืองหลวงของเวียดนามที่รวมตัวกันในปีพ. ศ. 2519 หลังจากชัยชนะเหนือของสงครามเวียดนาม (วิกิพีเดีย "ฮานอย") ได้ขยายตัวเมื่อเดือนสิงหาคม 2551 เมืองฮานอยมีพื้นที่ทั้งสิ้น 3323.6 ตารางกิโลเมตร 2 ตามสถิติในปี พ.ศ. 2555 ของสำนักงานสถิติแห่งประเทศไทยเวียดนาม สภาพภูมิอากาศของกรุงฮานอยโดดเด่นด้วยสภาพภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อนที่มีฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว ฤดูหนาวที่นี้จะหนาวเย็นและแห้งแล้งซึ่งเป็นสภาพอากาศทั่วไปในภาคเหนือของเวียดนาม อุณหภูมิโดยเฉลี่ยของอากาศอยู่ที่ 23.6 องศาเซลเซียสต่อปี (AloTrip)

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เวียดนามมีการเปลี่ยนแปลงมากมายและเหตุการณ์สำคัญ ๆ ต่างๆเกิดขึ้นตลอดเวลา ตามข้อสันนิษฐานของเราเกี่ยวกับอิทธิพลของมรดกทางอาหารของฝรั่งเศสในเวียดนามในกรณีของบาเก็ท และกาแฟในกรุงฮานอย เนื่องจากการขยายตัวของระบบทุนนิยมฝรั่งเศส ชาวฝรั่งเศสจึงตัดสินใจบุกเวียดนามเพื่อตอบสนองความต้องการตลาดต่างประเทศและความปรารถนาที่จะได้รับดินแดนฝรั่งเศสในเอเชีย การล่าอาณานิคมของฝรั่งเศสในเวียดนามเริ่มจากปีพ.ศ. 2405 เมื่อภาคใต้ของเวียดนาม กลายเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสและถูกเรียกว่า Cochinchina จากนั้นทั้งประเทศก็เข้ามาอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสในปีพ. ศ. 2427 หลังจากนั้นไม่นานทั้งสามส่วนของประเทศได้รวมเข้ากับสหภาพฝรั่งเศสอินโดจีนเมื่อปีพ. ศ. 2430 อย่างเป็นทางการ ยุคอาณานิคมของฝรั่งเศสในเวียดนามอยู่ระหว่าง พ.ศ. 2430 ถึง 2497 กฎของฝรั่งเศส ถูกกำหนดโดยตรงในทุกระดับของการบริหาร ระบบราชการเวียดนามถูกทิ้งไว้โดยไม่มีอำนาจที่แท้จริงและจักรพรรดิเวียดนามถูกแทนที่ด้วยคนอื่น ๆ ที่เต็มใจรับใช้ฝรั่งเศส ตำแหน่งที่สำคัญทั้งหมดภายในราชการเป็นเจ้าหน้าที่ที่นำเข้ามาจากประเทศฝรั่งเศส ในศตวรรษที่ 20 เวียดนามกลายเป็นแหล่งวัตถุดิบและเป็นตลาดสินค้าที่ได้รับการคุ้มครองทางภาษีจากอุตสาหกรรมของฝรั่งเศส (Neil Jamieson).

เวียดนามในยุคอาณานิคมของฝรั่งเศส

เวียดนามตกอยู่ภายใต้อาณานิคมฝรั่งเศสมานานกว่าหกทศวรรษ ชาวฝรั่งเศสไม่เพียงแต่นำเอาสิ่งต่างๆ ออกนอกประเทศ แต่ยังได้ถ่ายทอดการสร้างและนำสิ่งใหม่ ๆ มากมายเข้ามาในเวียดนาม ไม่เพียงแต่ศาสนาคริสต์ที่ชาวฝรั่งเศสเป็นผู้แนะนำลัทธิโรมันคาทอลิกแก่ชาวเวียดนาม และสถาปัตยกรรมบ้านเรือนและอาคารต่างๆ ที่ชาวฝรั่งเศสนำมาถ่ายทอด แต่มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดของฝรั่งเศสในยุคอาณานิคมคืออาหาร อาหารเวียดนามจำนวนมากได้รับอิทธิพลจากลัทธิล่าอาณานิคมฝรั่งเศสในอินโดจีน บางสิ่งยังคงอยู่และถูกผสมผสานกับวิธีการทำอาหารเวียดนามและทำให้รสชาติแบบใหม่ของอาหารเวียดนาม ในบทความนี้จะมีอาหารอยู่ สองชนิดที่จะได้รับการศึกษาคือขนมปังบาแกตต์ และกาแฟ

สิ่งแรกคือ "บาห์หมี่" หรือ บาแกตต์ขนมปังฝรั่งเศส บาห์หมี่ ได้รับการยอมรับจากเพื่อนบ้านและชาวตะวันตกในชื่อของอาหารเวียดนาม คำว่า "บาห์หมี่" สามารถพบได้ในพจนานุกรมตะวันตก ตามพจนานุกรมออนไลน์ของอ็อกซ์ฟอร์ด บาห์หมี่ หมายความว่า "แซนวิช (แซนด์วิช) ประกอบด้วยขนมอบ (อบด้วยแป้งข้าวสาลีและข้าวสาลีแบบดั้งเดิม) เต็มไปด้วยส่วนผสมที่หลากหลายโดยทั่วไปแล้วจะรวมถึงเนื้อสัตว์และผักด้วย" แต่คนเวียดนามมีความเข้าใจว่า บาห์หมี่ เป็นอาหารดั้งเดิมของชาวเวียดนาม เดิมขนมปังบาแกตต์ เป็นอาหารพื้นเมืองจากฝรั่งเศสและเป็นที่นิยมในประเทศตะวันตกอย่างมาก มีการสันนิษฐานว่าขนมปังบาแกตต์ ถูกนำมาครั้งแรกและทำในเวียดนามเพื่อทำให้แก่ทหารที่หิวโหยในช่วงอาณานิคมอินโดจีน ผักหลายชนิดและส่วนผสมถูกนำเข้ามาในประเทศ โดยในปี 1910 ขนมปังบาแกตต์ได้ถูกขายตามถนนในฮานอยให้กับผู้คนโดยทั่วไปและในหลายปีต่อมา ได้มีการใส่เนื้ออย่าง ผัก ไข่ หรือเนื้อปลาเข้าไปเป็นไส้ในขนมปังบาแกตต์ ชาวเวียดนามได้ปรับเปลี่ยนสูตร โดยใช้ผักและส่วนผสมที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น (Day Tours in Hanoi)

ลักษณะของบาร์เกตต์ที่ขายในฮานอย โดยมี ผักสับ หมู แครอทและซอสมะเขือเทศสดใส่ข้างใน

จากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ชาวเมืองฮานอยพบว่าขนมปังบาเก็ต กลายเป็นอาหารประจำวันของคนที่นี่ เพราะพวกเขาบริโภคขนมปังชนิดนี้เป็นอาหารหลัก เช่นเดียวกับ กัวยเตี๋ยข้าวหรือ ผอ และมีการจำหน่ายเป็นจนวนมากใน ฮานอยเช่น ซ้างถนน ร้านขายบาเก็ต หรือทำเป็นธุรกิจครอบครัว

บาเก็ตที่จำหน่ายตามข้างทางและแหล่งอาหาร

ตามถนนเส้นต่างๆในเวียดนาม มีแม่ค้าขายบาเก็ตเป็นจำนวนมากแม้กระทั่งในตรอกซอกซอยต่างๆในฮานอย ยังพบได้เป็นจำนวนมาก ส่วนผสมและไส้ที่ใส่ในบาเก็ต มีความแตกต่างกันเนื่องจากแม่ค้าแต่ละเจ้าจะคิดค้น สูตรของตัวเอง เช่นบางคนใส่ไข่เจียวลงไปบาร์เก็ต บาร์เก็ตที่ขายข้างถนน จะมีราคาถูกกว่าบาร์เก็ตในร้านค้าท้องถิ่นหรือเฟรนไชส์ซึ่งเริ่มต้นจาก 20,000 เวียดนามด่ง นอกจากนี้เรายังเห็นร้านขายบาร์เก็ตรอบ ๆเมือง ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นชาวท้องถิ่นในกรุงฮานอย แม่ค้าที่นำบาร์เก็ตมาขายไม่ได้ทำหรืออบบาร์เก็ตเอง แต่จะรับมาจากร้านอบบาร์เก็ตอีกที เพราะมีราคาถูกและสะดวกในการซื้อ และเนื่องจากเบ้งชีสต์ที่หายากแล้ว เตาอบในเวียดนามก็มีน้อยเช่นกัน คนจึงนิยมซื้อบาร์เก็ตสำเร็จรูปมากกว่าทำเอง นี่เป็นเหตุผลที่ทำให้เราสามารถเห็นผู้จำหน่ายบาร์เก็ตได้ทุกที่ทั่วเมือง นอกจากจะพบเจอบาร์เก็ตที่ขายบนข้างถนนแล้ว ยังมีร้านขายบาเก็ตเล็กๆ ที่ตั้งอยู่ต่างๆจำนวนมากมาย เจ้าของกิจการบาร์เก็ตก็จะเป็นคนท้องถิ่น และลูกค้าส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนในท้องถิ่น รองลงมาคือลูกค้าชาวต่างชาติ ไส้บาร์เก็ตที่นี่ นอกจากนี้เรายังพบว่า บาร์เก็ตหรือบาเก็ตเป็นที่นิยมของคนที่นี่มาก ดูได้จากจำนวนลูกค้าที่มากกว่า 300 คนต่อวันและยังมีบริการส่งอาหารถึงที่อีกด้วย วัตถุประสงค์จะเป็นผักหรือเนื้อหมูเนื้อไก่ ที่หาได้ง่ายตามท้องถิ่น และสั่งขนมปังบาร์เก็ตมาจากโรงงานอบอีกที สำหรับโรงงานอบบาเก็ต จะเป็นโรงงานเล็ก ๆ ในกรุงฮานอยที่ทำอบขนมและขายให้กับร้านต่างๆในกรุงฮานอย โรงงานมีขนาดเล็ก เพราะทำเป็นธุรกิจของครอบครัวเองโดยใช้ข้าวสาลีที่นำเข้าจากประเทศออสเตรเลีย ขนมปังอบจากชาวบ้านแสดงให้เห็นว่าขนมปังชนิดนี้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมอาหารของพวกเขาและกลายเป็นอาหารประจำวันของคนในท้องถิ่น แม้ว่าชาวเวียดนามในอดีตจะต่อต้านฝรั่งเศสในด้านการเมือง แต่วัฒนธรรมด้านอาหารของฝรั่งเศสมีผลต่อชีวิตของคนเวียดนามเช่น การบริโภคขนมปังบาร์เก็ต เป็นต้น

ร้านขายขนมปังบาร์เก็ตเล็กๆ พบได้ตามตรอกซอกซอย

แม่ค้าขายขนมปังบาเก็ตโดยหาบ้านขาย พบได้ตามบนทางเดิน

ร้านขายขนมปังบาร์เก็ตที่มี

เจ้าของเป็นคน

เวียดนาม และลูกค้าส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่น

ประเด็นที่สองที่จะกล่าวถึงวัฒนธรรมอาหารฝรั่งเศสที่ถ่ายทอดในเวียดนามคือ วัฒนธรรมการดื่มกาแฟ ในศตวรรษที่ 11 โรงงานกาแฟแห่งแรกถูกค้นพบในเอธิโอเปีย หลังจากนั้นเอธิโอเปียดื่มกาแฟหรือสิ่งที่พวกเขาเรียกว่า "ผลไม้มหัศจรรย์" และพวกเขาเชื่อว่าเครื่องดื่มชนิดนี้มีสรรพคุณทางยา ในช่วงกลางศตวรรษที่ 14 กาแฟแพร่หลายไปยังเยเมนและมาตามสูตรการแพทย์เอธิโอเปีย ฝรั่งเศสเริ่มมีกาแฟในปี ค.ศ. 1669 เนื่องจากเอกอัครราชทูตออกโตมันนำกาแฟมากมายมาถวายแด่พระเจ้าหลุยส์ที่สิบสี่ของกรุงปารีส กาแฟแพร่หลายอย่างรวดเร็วและกลายเป็นเครื่องดื่มที่ชื่นชอบของสังคมชั้นสูงของกรุงปารีส (Turkishcoffeeworld) ในยุคอาณานิคมฝรั่งเศสช่วงกลางปี 19 ฝรั่งเศสนำกาแฟไปพร้อมกับพวกเขาและแนะนำชาวเวียดนามให้รู้จักกับกาแฟ

กาแฟหยดในเครื่องชงดั้งเดิม ข้างบนเป็นโลหะ ข้างล่างทำด้วยแก้ว ในแก้วจะมีกาแฟและนมข้นหวานอยู่ข้างล่าง

หลายทศวรรษที่ผ่านมากาแฟได้กลายเป็นเครื่องดื่มยอดนิยมสำหรับชาวเวียดนาม คนดื่มกาแฟทั้งกลางวันและกลางคืน กาแฟปรุงในถ้วยโลหะที่เรียบง่ายซึ่งวางเหนือถ้วยแทนการใช้เครื่องชงกาแฟ ต้องใช้เวลาสักครู่เพื่อให้กาแฟหยดผ่านเครื่องมือ นั่นคือเหตุผลที่เรียกว่ากาแฟหยด ผู้บริโภคอาจจะต้องใช้เวลารอ และในช่วงเวลาที่รอกาแฟหยดนั้น ผู้คนมักจะพูดคุยกัน ไปพลางๆ (Insidevietnamtours) ที่นี่กาแฟสามารถให้บริการทั้งร้อนหรือเย็นและ แม้คำมักจะผสมกับนมข้นหวานสำหรับให้รสชาติหวาน ไม่เพียงแต่การบริโภค แต่เวียดนามยังผลิตเมล็ดกาแฟ จนได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ส่งออกกาแฟรายใหญ่อันดับสองของโลก กาแฟปัจจุบันเป็นสินค้าส่งออกเกษตรที่ใหญ่ที่รองจากการส่งออกข้าว

ร้านขายเมล็ดกาแฟที่ผลิตโดยชาวเวียดนาม

ร้านกาแฟบนทางเท้า เสน่ห์ของฮานอย

ในทุกๆเช้า ชาวกรุงฮานอยมักดื่มชาและกาแฟบนทางเท้า นั่งอยู่บนเก้าอี้ขนาดเล็กที่สะดวกสบายสำหรับชาวเวียดนาม เมล็ดกาแฟที่ผู้ขายใช้ในการทำกาแฟแตกต่างจากเมล็ดกาแฟในร้านกาแฟสมัยใหม่หรือร้านกาแฟขนาดใหญ่ พวกเขาใช้เมล็ดกาแฟที่มีคุณภาพคุณภาพน้อยกว่า ราคาจะถูกเช่นกัน ลูกค้าส่วนใหญ่ที่นี่เป็นชนชั้นแรงงาน ชาวฮานอยจะสนุกกับการพบปะสังสรรค์กับเพื่อนในร้านกาแฟบนทางเท้าเพราะกาแฟที่นี่มีราคาถูก คนมักจะมาดื่มกาแฟกับเพื่อน ๆ ในช่วงเช้ากลางวันและเย็นกล่าวคือ ชาวบ้านดื่มชาและกาแฟตลอดทั้งวัน ในตอนเย็นคนมักจะมาที่ร้านกาแฟหลังจากทำงานหนักตลอดทั้งวันและพบปะเพื่อนฝูง นี่เป็นวิธีที่พวกเขาพักผ่อนและผ่อนคลาย นอกจากกาแฟแล้ว ยังมีเมล็ดกาแฟตากแห้ง เป็นขนมขบเคี้ยวในระหว่างการพูดคุยอีกด้วย สิ่งนี้ถือเป็นเสน่ห์ และเป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวันของชาวฮานอย

ชาวบ้านและวัยรุ่นชาวเวียดนาม นั่งดื่มกาแฟตรงทางเดินและพบปะพูดคุยกับเพื่อน หลังเลิกงาน

จากการศึกษาอิทธิพลมรดกทางอาหารฝรั่งเศสในเวียดนาม: กรณีของขนมปังบาร์เก็ตและกาแฟในกรุงฮานอยจะเห็นได้ชัดว่าทั้งขนมปังและกาแฟไม่ใช่อาหารดั้งเดิมของประเทศเวียดนาม มันถูกนำเข้ามาโดยชาวตะวันตกหรือชาวฝรั่งเศสโดยลัทธิล่าอาณานิคมในอดีต หลังจากได้รับอิสรภาพจากฝรั่งเศสเป็นเวลา 63 ปีแล้วเวียดนามยังคงมีขนมปังบาร์เก็ตและกาแฟในชีวิตประจำวันของพวกเขาจนถึงทุกวันนี้ จนในที่สุดชาวบ้านก็ได้ปรับให้ขนมปังบาร์เก็ตและกาแฟให้เป็นอาหารท้องถิ่นและเครื่องดื่มของพวกเขาตามที่เราเห็นในฮานอยว่ามีร้านค้าขายขนมปังบาร์เก็ตหรือบาค์หมี่และร้านกาแฟอยู่มากมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เราไม่ค่อยพบเห็นได้ในประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ขนมปังบาร์เก็ตและชา กาแฟข้างถนน ถือว่าเหมาะสมกับรูปแบบการดำเนินชีวิตอันเรียบง่ายของชาวเวียดนามเป็นอย่างมาก

แหล่งข้อมูล

Banh mi. Oxford Dictionaries. Accessed 25 Aug. 2017. Oxford University Press.
<https://en.oxforddictionaries.com/definition/banh_mi>.

Coffee. Oxford Dictionaries. Accessed 25 Aug. 2017. Oxford University Press.
<<https://en.oxforddictionaries.com/definition/coffee>>.

Existence of French culture in Hanoi. Day Tours in Hanoi. Accessed 24 Aug. 2017.
<<http://daytourshanoi.com/guide/existence-french-culture-hanoi/>>.

Gurung, Anil. A Backstreet Guide to the Best Cafes in Hanoi. 11 Aug. 2015.
<<https://www.backstreetacademy.com/blog/a-backstreet-guide-to-the-best-cafes-in-hanoi/>>.

Hanoi. Wikipedia: The Free Encyclopedia. 9 Oct. 2017. Wikimedia Foundation, Inc.
<<https://en.wikipedia.org/wiki/Hanoi>>.

Hanoi geography. AloTrip Ltd. 15 Nov. 2014. <<https://www.alotrip.com/about-vietnam-geography/hanoi-geography>>.

The Conquest of Vietnam by France. Jamieson, Neil, et al. 14 Sep. 2017. Encyclopædia Britannica, Inc. <<https://www.britannica.com/place/Vietnam/The-conquest-of-Vietnam-by-France>>.

The History or Turkish Coffee. Turkishcoffeeworld.com 19 Oct. 2017. <<https://www.turkishcoffeeworld.com/History-of-Coffee-s/60.htm>>.

Vietnam. Wikipedia: The Free Encyclopedia. 19 Oct. 2017. Wikimedia Foundation, Inc.
<<https://en.wikipedia.org/wiki/Vietnam>>.

Vietnam's unique coffee culture. Insidevietnamtours.com. 9 Mar. 2015. InsideAsia Tours Ltd.
<<https://www.insideasiatours.com/insidevietnam/vietnam-news/3541/vietnams-unique-coffee-culture/>>.